

УДК 336:713.717

Ковтун М.В.

магістр

Русіна Ю.О.

к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

В статті представлена концепція механізму формування та реалізації кредитної політики банку. Концепція заснована на циклічності економічного розвитку держави і впливу макро-, мікро-, і внутрішнього середовищ.

Ключові слова: механізм, кредитна політика, кредитний механізм, політика банку.

Постановка проблеми. У своїй кредитній діяльності комерційні банки пов'язані з клієнтами та партнерами. В зв'язку з цим сфера кредитування розширюється та створюються нові кредитні продукти, виокремлюються форми та методи кредитування. Постійне забезпечення оптимального рівня кредитного ризику з одночасним досягненням планового рівня прибутку від кредитних вкладень в умовах нестабільності зовнішнього середовища вимагає запровадження в банках обґрунтованої кредитної політики, яка б базувалась на достовірності аналізу даних поточної ситуації та можливих шляхів її розвитку в майбутньому, на можливості банку оперативного реагувати на зміну факторів, що впливають на ринок кредитних послуг. В сучасній банківській практиці немає однозначного використання терміну “кредитна політика”, тому банки мають удосконалювати та покращувати якість кредитної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі багато питань, які, пов'язані з формуванням та використанням кредитної політики банку, які на мою думку, розроблені не повною мірою.

Значний внесок у дослідження сутності поняття «кредитна політика банку», визначення видів та функцій кредитної політики банку, механізму її формування та реалізації зроблено І.С. Гуцалом [5,6], В.Д. Лагутіним [9], О.І. Лаврушиним [3], науковий доробок яких став базою для досліджень У.Р. Байрама [1], Т.В. Грищенко та О.А. Падалко [3], І.В. Карбівничого [7,8], М.М. Новосельцевої [10,11] та інших.

Було розглянуто багато розробок вітчизняних та зарубіжних науковців серед яких слід зазначити, що значна кількість питань, пов'язаних з теоретичними засадами й практичними аспектами формування кредитної політики банку (принципами формування, факторами які впливають на формування кредитної політики банків, та особливості формування кредитної політики банків України в сучасних кризових умовах, роль кредитних підрозділів банків у процесі створення кредитної політики, та порядок формування), залишаються не розкритими.

Тому необхідним є узагальнення теоретичних підходів й практичного досвіду формування та реалізації кредитної політики банків, в тому числі, в умовах економічної нестабільності, що дозволить визначити орієнтири для подальшого її розвитку та вдосконалення.

Формування цілей статті. Метою даної статті є розробка пропозицій та обґрунтування рекомендацій формування кредитної політики, в сучасних умовах функціонування банківської системи України, що дозволить забезпечити стійке, стабільне функціонування банку та досягнення цілей його діяльності на ринку кредитних послуг.

Виклад основного матеріалу. За результатами проведеного дослідження нами визначено, що єдиного розуміння поняття «кредитна політика банку» не сформовано. Будемо вважати, що кредитну політику слід розглядати як складову банківської політики, яка визначає цілі діяльності на ринку кредитних послуг та стратегії їх досягнення. Кредитну політику нами запропоновано визначати як структурно-функціональну цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (цілей, завдань, принципів, технологій, організацій), взаємодія

яких дозволяє визначити найбільш ефективні стратегії діяльності банку на ринку кредитних послуг.

Беззаперечним є твердження, що основою формування кредитної політики банку є її цілі та завдання. Розробляючи кредитну політику як елемент банківської політики, слід підкреслити, що політика розуміється як діяльність (практичне відношення), та як ідеологія, програма дій, концепцій.

Варто зазначити, що єдиного розуміння мети кредитної політики банку не сформовано: Н. І. Антіпова визначила її як «досягнення комерційного зростання шляхом зміцнення та підвищення надійності якості кредитного портфеля банку» [2]; М. М. Новосельцева – «...створення високопрофесійного колективу кредитних працівників, що забезпечують високу якість кредитного портфеля банку; надання кредитів на фінансування економічно перспективних, рентабельних проектів, що відповідають стратегічним цілям банку; сприяння розвитку довгострокових відносин з клієнтами, що приносять дохід; уникнення використання високо конкурентних, але невиправданих методів кредитування» [10,11]; Г.С. Панова – «...створення умов для ефективного розміщення залучених коштів, забезпечення стабільного зростання прибутку банку (в процесі зростання доходів від кредитних операцій і зниження витрат за депозитними операціями, а також витрат на обслуговування кредитів низької якості) [2]; І.В. Пещанська – «підвищення прибутковості кредитних операцій і зниження кредитних ризиків» Т.В. Родічева – «...високодохідне розміщення пасивів (у тому числі залучених вкладів і депозитів) банку в кредитні продукти при одночасному підтриманні певного рівня якості кредитного портфеля банку».

Вважаємо, що метою розробки кредитної політики є забезпечення контролю над ризиками (непрямим валютним, процентним, операційним ризиками та ризиком ліквідності) в процесі найбільш ефективного розміщення кредитних ресурсів для одержання максимально можливого доходу від кредитних операцій при дотриманні оптимального співвідношення між

прибутковістю і рівнем кредитного ризику в умовах активного просування банку в пріоритетних галузях економіки та регіонах присутності банку.

Беззаперечним є твердження науковців, що при розробці та реалізації кредитної політики банку повинен виконуватись ряд принципів, але визначення їх складу є неоднозначним. І.С. Гуцал визначив, що ними є «...наукова обґрунтованість, оптимальність, ефективність, а також єдність нерозривного зв'язку елементів кредитної політики, оскільки тільки науково обґрунтована кредитна політика, сформована з урахуванням об'єктивних реалій життя і суб'єктивних факторів, що її визначають, дозволяє найбільш повно виразити інтереси держави, банку, його персоналу і клієнтів» [5];

Слід зазначити, що основні положення кредитної політики банку визначаються місією і стратегією розвитку банку і при цьому вона, у свою чергу, є основою для розробки тактики, процедур, правил і механізмів її реалізації. Саме на стадії розробки кредитної політики банку повинні вирішуватися завдання, пов'язані із створенням базових принципів, критеріїв, стандартів і лімітів кредитування для ухвалення управлінських рішень, обов'язкових для всіх структурних підрозділів банку. Таким чином, кредитна політика банку як базовий елемент процесу управління кредитним портфелем визначає довгострокові цілі банку в кредитній діяльності, враховуючи загальну спрямованість його функціонування.

Ключовою передумовою системи управління кредитними операціями банку є продумана кредитна політика, яка формулює цілі та пріоритети кредитної діяльності банку, засоби та методи їх реалізації. Кредитна політика охоплює найбільш важливі елементи і принципи організації кредитної роботи в банку, які фіксуються в письмовому вигляді й затверджуються на засіданнях Кредитного комітету і Комітету кредитного нагляду. У сучасних умовах з метою забезпечення організації ефективної кредитної діяльності, банки розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують механізм її реалізації. Основним принципом кредитної політики є принцип пріоритетності мінімізації рівня ризику над дохідністю, відповідно до якого,

незалежно від суми потенційного доходу, кредит не видається, якщо його видача супроводжується недопустимим рівнем ризику. Фактична структура кредитного портфеля має відповідати положенням кредитної політики банку, інакше не буде забезпечена її ефективна реалізація.

Основні етапи формування кредитної політики банку:

- 1 етап-Формування цілей кредитування;
- 2 етап-Розробка стандартів кредитування;
- 3 етап-Розробка вихідних документів кредитної політики.

Кредитна політика банку може бути обережною, помірною чи агресивною. Кредитна політика банку визначається як обережна, якщо частина кредитів у загальному обсязі робочих активів банку не перевищує 30%, тобто банк забезпечує свою прибутковість за рахунок менш ризикованих активних операцій, але в такому разі він втрачає значний сегмент фінансового ринку, (характерно для новостворених банків). За помірної кредитної політики частина кредитів у загальному обсязі робочих активів коливається у межах 30-50 % (стабільність та надійність банку). У випадку, коли частина кредитів перевищує 50 % загального обсягу робочих активів, кредитна політика банку є агресивною. Агресивна кредитна політика має бути обґрунтована тільки надприбутками і не повинна бути тривалою.

Кредитна політика як складова загальної політики банку виконує специфічні функції:

- формування системи цілей управління кредитною діяльністю банку;
- забезпечення узгодженості інтересів різних кредиторів та позичальників;
- оптимізацію окремих кредитних продуктів та кредитного портфеля банку загалом.

Висновки. Кожен банк має розумно підходити до розробки індивідуальної політики, та виражати конкретні потреби цього банку. Для того щоб кредитна політика банку стала максимально ефективною вона має визначатися, як структурно-функціональну цілісність взаємопов'язаних між

собою елементів (цілей, завдань, принципів, технології, організації), взаємодія яких дозволяє визначити найбільш ефективну стратегію діяльності банку на ринку кредитних послуг.

Технологія формування та реалізації кредитної політики – сукупність методів, що забезпечують систематичне і безперервне виявлення, аналіз та контроль факторів, що впливають на формування та реалізацію кредитної політики банку, розробку та реалізацію комплексного гармонізованого впливу на них, у результаті чого забезпечується досягнення цілей та завдань кредитної політики банку у визначений проміжок часу.

Виходячи з вищезазначеного, впливає, що кредитна політика являється найважливішим інструментом досягнення стратегічних цілей комерційного банку. Від її успішної реалізації залежить фінансові результати банківської установи.

Список використаної літератури

1. Байрам У. Р. Формування і реалізація кредитної політики регіональних банків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг та кредит» / У. Р. Байрам. – К., 2012. – 17 с.
2. Банковский портфель-3: кн. менеджера по кредитам. Кн. менеджера по расчетам. Кн. менеджера по фондовым и трастовым операциям. Кн. банк. бухгалтера и аудитора / [О. Н. Антипова [и др.] ; отв. ред.: Ю.И. Коробов, Ю. Б. Рубин, В. И. Солдаткин] ; Промстройбанк России, Моск. междунар. ун-т бизнеса и информ. технологий, Ассоц. экон. вузов. - М.: Соминтэк, 2008. –750 с.
3. Банковское дело: учебник / О. И. Лаврушин. - М.: Финансы и статистика, 2012. - 576 с.
4. Грищенко Т.В. Проблеми формування та реалізації кредитної політики комерційних банків / Т.В. Грищенко, О.А.Падалко // Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. – 2005. - №79. – С.12-15

5. Гуцал І. С. Дієвість кредитного механізму в економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг та кредит»/ І. С. Гуцал. – Київ, 2004. – 31 с.
6. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України / І. С. Гуцал. – Л.: ВАТ «БІЛЬ ОС», 2001.– 244 с.
7. Карбівничий І. В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку: дис. канд. економ. наук: 08.00.08 / Карбівничий Ігор Володимирович. - Суми: [Б. В.], 2011. - 216 с.
8. Карбівничий І.В. Теоретичні аспекти формування кредитної політики банку / Карбівничий І.В. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. – Т. 17. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 264–270
9. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навчальний посібник / В. Д. Лагутін. - 4-е вид. стереот. - К.: Знання, 2004. - 215 с.
10. Новосельцева М.М. Вопросы кредитной политики коммерческих банков в современных условиях / М.М.Новосельцева // Банковские услуги. - 2010. - № 2. - С. 11-17.
11. Новосельцева М.М. Формирование кредитной политики коммерческого банка : автореф. дис. на получение науч. степ. канд. экон. наук : 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Т.В.Родичева. – М., 2010. – 21 с.

КОВТУН М. В., РУСИНА Ю. А. МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ БАНКА

В статье представлена концепция механизма формирования и реализации кредитной политики банка. Концепция основана на цикличности экономического развития государства и влияния макро-, микро-, и внутренней среды.

Ключевые слова: механизм, кредитная политика, кредитный механизм, политика банка.

**KOVTUN M. V., RUSINA Y. O. THE MECHANISM OF FORMATION
AND IMPLEMENTATION OF LOAN POLICY**

In the paper the concept of the mechanism of formation and implementation of the credit policy of the Bank. The concept is based on cyclical economic growth and the impact of macro-, micro-, and internal environments.

Keywords: mechanism, credit policy, credit mechanism, policy bank.